

Analyse af unges risikoadfærd og brug af opioider

Norrdjurs Kommune | 2026

Indhold

01	Baggrund og metode
02	Sammenfatning
03	Analysens hovedkonklusioner
04	Anbefalinger til Norddjurs Kommune

Læsevejledning

Denne rapport præsenterer hovedresultaterne af en samlet analyse af unges risikoadfærd og brug af opioider i Norddjurs Kommune. Analysen er gennemført af Carelink Gruppen i tæt samspil med Norddjurs Kommune og bygger på et bredt datagrundlag bestående af både eksisterende viden, lokale erfaringer og praksisnære indsigter.

Rapporten er opbygget i følgende hovedafsnit:

- 1. Baggrund og metode**
Først præsenteres analysens baggrund, formål og kontekst samt den metodiske tilgang og det anvendte datagrundlag.
- 2. Sammenfatning**
Dernæst præsenteres et samlet overblik over analysens væsentligste konklusioner og anbefalinger.
- 3. Analysens hovedkonklusioner**
Herefter følger en gennemgang af analysens centrale konklusioner om unges risikoadfærd og brug af opioider samt de forhold, der har betydning for forebyggelse, opsporing, adgang til hjælp og behandling.
- 4. Anbefalinger til Norddjurs Kommune**
Afslutningsvis præsenteres en række anbefalinger til det videre arbejde, som bygger direkte på analysens resultater. Anbefalingerne er opstillet indenfor fire temaer: (i) Forebyggelse & tidlig indsats, (ii) Opsporing & adgang til hjælp, (iii) Behandling & sammenhæng i indsats samt (iv) Viden & udvikling.

Rapporten præsenterer analysens hovedresultater. For en uddybende gennemgang af analysens delresultater henvises til følgende bilag:

- **Bilag 1: Kortlægning**, som indeholder en indledende kortlægning af central national og international forskning og publikationer om unges risikoadfærd og brug af opioider.
- **Bilag 2: Dybdeanalyse**, som uddyber analysens kvalitative datagrundlag og centrale indsigter fra interviews og sagsgennemgang i Norddjurs Kommune.

01

Baggrund og metode

Baggrund og formål

Afsnit 1: Baggrund og metode

Baggrund

Der er både nationalt og lokalt i mange kommuner i de senere år kommet en øget opmærksomhed på unges brug af opioider og de mulige konsekvenser heraf. For både forældre, fagprofessionelle og kommuner giver dette anledning til bekymring og understreger behovet for at forstå både problemets omfang, karakter og udvikling over tid. Den forrige regering lancerede i 2024 handleplanen *"Ungdom uden opioider"*, som øgede fokus på området og igangsatte en række initiativer, herunder økonomiske midler til kommunale indsatser samt den seneste nationale forebyggelseskampagne rettet mod opioider blandt unge, der sætter yderligere fokus på risikoen for udvikling af problematisk brug og misbrug af opioider.

I Norddjurs Kommune har arbejdet med problemstillingen et konkret afsæt. Kommunen har den tredjehøjeste andel unge under 26 år i stofbehandling med opioid angivet som hoved- eller sidestof eller med sygehusophold pga. forgiftning med opioid for perioden 2021-2023. På den baggrund modtog Norddjurs Kommune et direkte tilskud på 1,5 mio. kr. fra Social- og Boligstyrelsen som led i handleplanen *"Ungdom uden opioider"*. Tilskuddet blev tildelt kommuner med den højeste andel af unge, der havde været i behandling for eller indlagt med opioidrelaterede problemstillinger, og Norddjurs Kommune lå i perioden 2021-2023 - korigeret for befolkningsstørrelse - blandt de højest placerede kommuner på landsplan. Dette har skabt både en skærpet lokal opmærksomhed og et behov for at opnå en mere systematisk og nuanceret forståelse af problematikken.

Dette analysebehov er afledt af en opmærksomhed i Norddjurs Kommune på, at der ikke nødvendigvis er en entydig forståelse af, hvordan problematikken kommer til udtryk lokalt - herunder hvilke unge der er i risikozonen, hvor de opholder sig, og hvordan brugen af rusmidler udvikler sig. Dette gælder på tværs af forebyggelse, opsporing og behandling, hvor forskellige perspektiver og erfaringer kan præge forståelsen af både målgruppe og indsats.

Norddjurs Kommune har derfor besluttet at gennemføre en analyse af unges risikoadfærd og brug af opioider. Analysen skal indsamle og kvalificere viden, som kan bidrage til et mere fælles og nuanceret billede af situationen i Norddjurs Kommune. Analysen skal bidrage med viden om, i hvilket omfang unges brug af opioider i kommunen er en afgrænset problemstilling eller en udvikling med potentiale for at vokse i omfang og kompleksitet, hvis der ikke sættes ind med en mere omfattende og systematisk forebyggelses-, opsporings- og behandlingsindsats. Analysen indgår dermed som et centralt bidrag til at skabe et styrket vidensgrundlag og sikre, at Norddjurs Kommune er rustet til at forebygge, opspore og håndtere problematikken fremadrettet.

Analysens formål og fokus

Denne analyse er gennemført med henblik på at skabe et solidt og praksisnært vidensgrundlag om unges risikoadfærd og brug af opioider i Norddjurs Kommune. Analysen har fokus på at belyse både de mønstre og mekanismer, der kendetegner problematikken, og de forhold, der har betydning for forebyggelse, opsporing og behandling. Analysen er samtidig tilrettelagt med et tydeligt anvendelsesperspektiv, hvor den genererede viden skal kunne omsættes til konkrete indsatser og understøtte det videre arbejde på tværs af relevante fagområder og aktører.

Formålet er dermed både at skabe en mere systematisk forståelse af problematikken og at bidrage til kvalificering og videreudvikling af de indsatser, som Norddjurs Kommune arbejder med. Det gælder blandt andet i relation til styrkelse af forebyggelse, udvikling af opsøgende og opsporende indsatser, forbedret adgang til behandling samt udvikling af målrettede tilbud til unge.

På denne baggrund er analysen struktureret omkring en række centrale undersøgelsesspørgsmål, som samlet set belyser både målgruppen og indsatser.

Centrale undersøgelsesspørgsmål

Ungegruppen	1	Hvem er de unge med risiko for eller erfaring med opioidbrug?	2	Hvor opholder de unge sig, og hvilke sociale sammenhænge indgår de i?
	3	Hvilke sociale, familiemæssige og psykologiske forhold kendetegner dem?	4	Hvordan udvikler deres risikoadfærd sig - fx i forhold til gateway-adfærd?
Indsatser	1	Hvordan arbejdes der aktuelt med forebyggelse, opsporing og behandling?	2	Hvilke barrierer og udfordringer er der i adgangen til hjælp?
	3	Hvordan opleves indsatserne fra et praksisperspektiv?	4	Hvor er der potentiale for at styrke eller videreudvikle indsatsen?

Undersøgelsesspørgsmålene afspejler dermed analysens dobbelte sigte: både at skabe indsigt i problematikken og at understøtte det videre arbejde med at udvikle en mere målrettet og sammenhængende indsats.

Opioider og deres virkning på kroppen

Afsnit 1: Baggrund og metode

Hvad er opioider?

Opioider er en gruppe stærkt smertestillende stoffer, som blokerer hjernens smertesignaler og derved dæmper både smerte og ubehag. De anvendes i sundhedsvæsenet til behandling af moderate til stærke smerter, men kan samtidig give en oplevelse af ro, afslapning eller velbehag. Denne effekt betyder, at opioider også kan bruges som rusmiddel og er forbundet med en betydelig risiko for afhængighed.

Eksempler på opioider og typiske betegnelser

Opioider dækker over en række forskellige stoffer, som blandt unge ofte omtales med både medicinske navne og slang. Eksempler på opioider er:

- Tramadol (“dolo”, “dols”) - et udbredt, smertestillende middel
- Oxycodon (“oxy”) - et stærkere opioid med højere risiko og tydeligere rus
- Morfin - et klassisk stærkt smertestillende opioid
- Fentanyl - et meget potent og højrisiko opioid
- Heroin - et ulovligt opioid med hurtig og kraftig virkning

Hvordan tages opioider?

Opioider kan forekomme i flere former. Den mest almindelige form er piller eller tabletter, som typisk stammer fra enten receptpligtig medicin eller ulovligt kopipræparater. Derudover findes opioider også som pulver, væske eller plastre (fx fentanyl), men disse former er generelt mindre udbredte.

Oplevet effekt og synlige tegn på brug af opioider

Den oplevede effekt af opioider er typisk en kombination af ro og afslapning, nedsat oplevelse af problemer eller smerter og en følelse af velbehag eller “at være ligeglad”

Udefra kan brugen være sværere at opdage end ved mange andre rusmidler, men kan bl.a. vise sig som træthed og lavt tempo, snøvlede tale eller nedsat opmærksomhed eller reaktionsevne. Netop den relativt “stille” og dæmpede påvirkning kan gøre brugen mindre synlig i sociale sammenhænge.

Afhængighed og risici

Opioider er blandt de mest afhængighedsskabende rusmidler. Kroppen vænner sig hurtigt til effekten, hvilket betyder, at der ofte skal større mængder til for at opnå samme virkning. Mange oplever derfor, at brugen gradvist ændrer karakter fra lejlighedsvis brug, til hyppigere brug, til en situation, hvor stoffet bliver nødvendigt for at fungere.

Ved højere doser kan opioider hæmme vejrtrækningen, hvilket er den primære årsag til livstruende overdoser - særligt hvis de kombineres med andre rusmidler.

Unge er særligt sårbare i forhold til opioider, fordi hjernen fortsat er under udvikling - typisk frem til midten af 20'erne. Det betyder, at unge ofte kan udvikle afhængighed hurtigere, være mere påvirkelige i forhold til impuls kontrol og beslutningstagning samt have en øget risiko ved samtidig brug af andre rusmidler.

Hvor farlige er opioider?

	Samlet farlighedsvurdering	Formodet rusdosis for utilvænnede
Fentanyl	xxx	0,2 mg
Heroin	xxx	8 mg
Metadon	xxx	3,5 mg
Oxycodon	xxx	15 mg
Morfin	xxx	20 mg
Tramadol	xxx	100 mg
Amfetamin	xx	10 mg
Kokain	xx	10 mg

Kilde: "Sundhedsfaglig vurdering af skadevirkninger og farlighed af euforiserende stoffer", de retsmedicinske institutter i Danmark, 2023. Note: Amfetamin og kokain er ikke opioider, men illustrerer opioiders farlighed sammenlignet med andre stoffer. xxx: meget høj farlighed. xx: høj farlighed

Tilgang og metode

Afsnit 1: Baggrund og metode

Metodisk tilgang

Analysen er gennemført af Carelink Analyse & Udvikling for Norddjurs Kommune. Analysen er gennemført med en kombination af kvantitative og kvalitative datakilder med henblik på både at skabe overblik samt opnå en dybere forståelse af de mekanismer og sammenhænge, der kendetegner unges risikoadfærd og brug af opioider.

Analysen er gennemført i fire faser:

1. **Opstart og design**, hvor analysens fokus, undersøgelsesspørgsmål og metodiske tilgang er fastlagt og kvalificeret med henblik på at sikre et relevant og anvendeligt design
2. **Kortlægning**, hvor eksisterende national og international viden samt praksiserfaringer er systematisk gennemgået for at skabe overblik over centrale mønstre og danne afsæt for den videre analyse
3. **Dybdeanalyse**, hvor der er indsamlet praksisnær viden gennem interviews med unge og fagprofessionelle, sags gennemgange samt sammenligninger med andre kommuner
4. **Af rapportering**, hvor resultater på tværs af datakilder er samlet, analyseret og syntetiseret med henblik på at formulere hovedkonklusioner og anbefalinger

Arbejdet er løbende blevet kvalificeret i samarbejde med en tværgående arbejdsgruppe fra Norddjurs Kommune, hvor centrale valg, undersøgelsesspørgsmål og foreløbige fund er blevet drøftet og justeret.

Datakilder og analyseelementer

Datagrundlaget omfatter flere supplerende kilder, som tilsammen belyser problematikken fra forskellige perspektiver og giver indsigt i både overordnede mønstre og konkrete erfaringer fra praksis:

Litteraturgennemgang

Der er gennemført en systematisk gennemgang af 34 danske og internationale studier og rapporter med fokus på udbredelse, risikofaktorer, forebyggelse og behandling. Litteraturen består af forsknings- og rapportbaserede analyser, og fungerer både som analytisk afsæt og som perspektivering af de lokale erfaringer.

Kvalitative interviews med unge

Der er gennemført semistrukturerede interviews med 16 unge. Interviewene giver indsigt i de unges egne erfaringer med risikoadfærd, motivation og adgang til hjælp. Interviewgruppen omfatter primært unge med tilknytning til eksisterende indsatser og systemer. Analysen omfatter derfor ikke unge uden kontakt til hjælpesystemet, hvilket betyder, at perspektiver fra disse grupper ikke indgår i datagrundlaget fra dybdeanalysen, men derimod inddrages med afsæt i kortlægningen af dansk og international litteratur.

Kvalitative interviews med fagprofessionelle

Der er gennemført fokusgruppeinterviews og interviews med 45 fagprofessionelle. Fokusgrupperne har været sammensat på tværs af fagligheder, hvilket har bidraget til en bred belysning af problematikken og styrket fælles refleksion og erfaringsdeling. Samtidig betyder den tværgående sammensætning, at forskelle mellem faggrupper i mindre grad fremstår som særskilte perspektiver i datamaterialet.

Sags gennemgang

Der er gennemført en gennemgang af tre konkrete sager med fokus på, hvordan problematikker håndteres i praksis. Sagerne belyser spillet mellem indsatser og aktører og giver et sammenhængende perspektiv på forløb over tid.

Praksisnær viden og sammenligninger

Som supplement indgår en rundspørge blandt rusmiddelcentre i 12 sammenlignelige kommuner. Denne bidrager med indsigt i variationer i organisering, tilgange og fælles udfordringer.

Metodiske opmærksomhedspunkter

Analysen er tilrettelagt med henblik på at give et solidt og nuanceret billede af unges risikoadfærd og brug af opioider inden for de givne rammer. Samtidig er det væsentligt at være opmærksom på, at denne type analyse altid vil være forbundet med visse metodiske begrænsninger, herunder risiko for mørketal og underrepræsentation af bestemte grupper - særligt unge uden tilknytning til hjælpesystemet eller uden for organiserede fællesskaber.

Disse forhold er søgt håndteret bedst muligt inden for analysens rammer og tidsperiode (april-juni) gennem en systematisk kombination af datakilder og metoder. Herunder er der arbejdet med triangulering mellem interviews, sags gennemgange, praksisnære input og sammenligninger samt inddragelse af national og international forskning og litteratur.

02

Sammenfatning

Sammenfatning af analysens konklusioner og anbefalinger

Afsnit 2: Sammenfatning

Udbredelse af opioider blandt unge i Norddjurs Kommune er stadigvæk relativt begrænset - særligt blandt de unge under 18 år.

Analysen viser, at opioidbrug ikke fremstår som et udbredt rusmiddel blandt unge i Norddjurs Kommune, særligt ikke blandt unge under 18 år. Risikoadfærd og brug af opioider forekommer primært i afgrænsede ungemiljøer og finder primært sted blandt ældre unge over 18 år. Samtidig viser analysen også, at der er et generelt kendskab til opioider blandt unge, og selvom de færreste har egen erfaring, opleves stoffer - herunder opioider - som relativt tilgængelige, særligt via sociale netværk og digitale platforme.

Analysen viser videre, at unges risikoadfærd og brug af opioider typisk er tæt knyttet til bredere mønstre i unges risikoadfærd. Brug af opioider opstår sjældent isoleret, men udvikler sig over tid i samspil med andre rusmidler, sociale relationer samt ofte i sammenhæng med mistrivsel og/eller belastninger i de unges liv. For en mindre gruppe unge viser analysen, at brugen desuden har karakter af selvmedicinering i relation til særligt psykiske vanskeligheder og belastninger i de unges liv.

Samtidig viser analysen, at risikoadfærd blandt unge i forhold til opioider er tæt knyttet til sociale sammenhænge, hvor normer, relationer og tilhørsforhold har betydning for både introduktion og udvikling af brugen af opioider. Det peger på, at problematikken ikke alene kan forstås ud fra tilgængelighed eller individuelle valg, men må ses i sammenhæng med de miljøer og fællesskaber, de unge indgår i.

Forebyggelses-, opsporings- og behandlingsindsatser står på et solidt fundament, men der er behov for styrket sammenhæng og systematik i indsatserne

Analysen viser, at der allerede er et solidt fundament i Norddjurs Kommunes indsats på tværs af forebyggelse, opsporing og behandling. Samtidig identificeres i analysen en række opmærksomhedspunkter, som har betydning for, hvordan og hvornår unge mødes med støtte.

Unge har i begrænset omfang kendskab til eksisterende hjælpetilbud og søger ofte støtte i egne netværk, hvilket kan betyde, at formel hjælp først opses sent i forløb.

Samtidig beror opsporing i høj grad på individuelle faglige vurderinger, og rusmiddelproblematikker indgår ofte som en del af en bredere problematik frem for som et selvstændigt fokus tidligt i kommunale sagsforløb for unge. Derudover kan sammenhængen mellem indsatser i nogle tilfælde fremstå uklar - både for de unge og på tværs af aktører. Skiftende kontakter og langstrakte og komplekse sagsforløb kan påvirke unges motivation og deltagelse, som i forvejen ofte er situationsafhængig og knyttet til relationer og konkrete vendepunkter.

Vejen frem - fire sammenhængende udviklingsretninger

Med afsæt i analysens hovedkonklusioner peger analysen på en række anbefalinger opdelt i fire temaer for det videre arbejde i Norddjurs Kommune i forhold til en styrket rusmiddelindsats i relation til unge risikoadfærd og brug af opioider.

- **Forebyggelse og tidlig indsats**
Videreudvikling af eksisterende forebyggende indsatser, herunder et styrket fokus på forebyggelse af røgfrie nikotinprodukter, styrkelse af unges tilknytning til positive fællesskaber samt øget forældreinddragelse. Samtidig indebærer det en styrket indsats i de arenaer, hvor de unge færdes, herunder skole, fritid og ungdomsuddannelser.
- **Opsporing og adgang til hjælp**
Styrkelse af opsøgende og opsporende indsatser, mere systematik og bedre tilgængelighed af hjælpetilbud - særligt for unge efter grundskolen. Det forudsætter tydeligere adgangsveje og en mere ensartet tilgang på tværs af fagområder.
- **Behandling og sammenhæng i indsatser**
Fokus på hurtig og fleksibel adgang til behandling samt styrket sammenhæng og kontinuitet omkring den enkelte unge. Her er det centralt at sikre stabile relationer og en bedre koordinering mellem de involverede aktører.
- **Viden og udvikling**
Styrkelse af det lokale vidensgrundlag, herunder bedre viden om ældre unge og yderligere afdækning af praksis og indsatser. Samtidig er der behov for løbende at inddrage data og erfaringer aktivt i udviklingen af indsatsen.

03

Analysens hovedkonklusioner

Udbredelse og tilgængelighed

Afsnit 3: Analysens hovedkonklusioner

Udbredelse af opioider fremstår begrænset blandt ungegruppen - særligt blandt unge under 18 år

Analysen peger samlet set på, at **opioider ikke fremstår som et bredt udbredt ungdomsfænomen i Norddjurs Kommune**. På tværs af interviewene beskrives opioider som noget, unge kender til, og som i nogle tilfælde findes i deres perifere netværk, men ikke som noget, der fylder bredt i hverdagen for størstedelen af de unge i Norddjurs Kommune. Særligt blandt de yngre unge under 18 år fremstår opioider som mindre udbredte end andre rusmidler og som noget, der i højere grad forbindes med bestemte miljøer eller ældre unge.

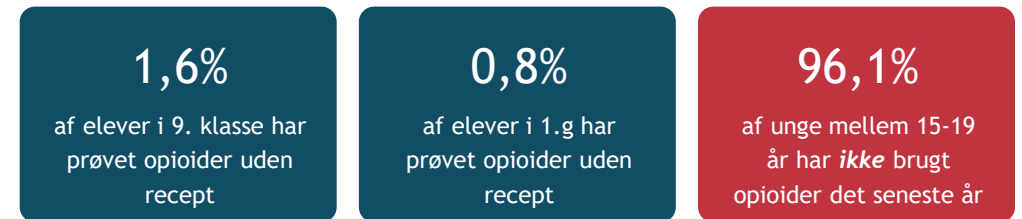
Samtidig viser dybdeanalysen, at **nikotinprodukter, særligt røgfrie samt hash i langt højere grad beskrives som almindelige og normaliserede** i unges hverdag. Flere unge omtaler netop nikotin og hash som de rusmidler, de oftest møder blandt jævnaldrende, mens opioider snarere fremstår som noget mere afgrænset, mere alvorligt og mindre almindeligt blandt de yngre aldersgrupper. Det peger på, at opioidproblematikken lokalt ikke først og fremmest handler om bred udbredelse blandt unge generelt, men om en mere koncentreret problematik i bestemte grupper og sammenhænge.

”

Det er ikke noget, man ser i hverdagen. Hvis det er der, så er det nogle få eller i nogle bestemte grupper.

”

Dette stemmer overens med national og international litteratur, som peger på, at **opioidbrug blandt unge er relativt begrænset sammenlignet med andre rusmidler**. Nationale undersøgelser viser bl.a. at 1,6 % af elever i 9. klasse og 0,8 % af elever i 1.g på STX angiver at have prøvet opioider uden recept, mens 96,1 % af unge mellem 15 og 19 år ikke har brugt opioider det seneste år. Samlet peger dansk litteratur dermed på, at opioidbrug blandt unge forekommer, men i et væsentligt mindre omfang end brug af fx nikotin, hash og alkohol.

Kilder: ESPAD (2024); Center for Rusmiddelforskning (2024); Rockwool Fonden (2025).

Litteraturen peger samtidig på, at **brugen typisk er lavere blandt de yngste unge og højere blandt ældre unge og unge voksne, og at opioidbrug oftest forekommer i mindre, afgrænsede grupper frem for som et bredt ungdomsfænomen**. Ved så lave forekomster kan små udsving i data give usikkerhed i estimerne, hvilket kan forklare de variationer, der ses på tværs af undersøgelser - fx mellem ovenstående estimer for hhv. 9. klasser- og 1.g-elever. Et lignende billede ses i international litteratur, hvor opioidbrug blandt unge generelt beskrives som relativt begrænset i udbredelse, men samtidig forbundet med betydelige sundhedsrisici og ofte koncentreret i mere belastede eller behandlingsnære grupper.

Samtidig er det væsentligt at bemærke, at **Sundhedsstyrelsens øgede fokus på området i høj grad baserer sig på nyere sundheds- og behandlingsdata** snarere end på surveydata om generel udbredelse. Sundhedsstyrelsens vidensbank viser bl.a.:

- En stigning i antallet af sygehusophold som følge af opioidforgiftning blandt 15-24-årige fra 113 i 2020 til 266 i 2025
- En stigning i henvendelser til Giftlinjen blandt 16-20-årige fra 65 i 2020 til 203 i 2025
- En stigning i antallet af 18-22-årige i behandling for opioidrelateret misbrug fra 59 i 2022 til 189 i 2024.

Dette peger på, at problematikken ikke nødvendigvis er bredt udbredt blandt unge generelt, men at den i stigende grad kommer til udtryk i mindre, men mere belastede grupper af unge.

Udbredelse og tilgængelighed

Afsnit 3: Analysens hovedkonklusioner

Opioider - og rusmidler generelt - opleves som relativt let tilgængelige for unge i Norddjurs, bl.a. gennem netværk og digitale platforme

Dybdeanalysen viser, at både unge og fagprofessionelle i Norddjurs oplever, at **stoffer generelt er relativt lette at få fat i - herunder også opioider**. Adgangen beskrives typisk som knyttet til sociale netværk, kendskab til bestemte personer og uformelle kontakter frem for til faste eller synlige salgssteder. Særligt blandt unge med erfaringer tættere på stofmiljøer beskrives Snapchat og andre digitale kontaktveje som en enkel og hurtig måde at skabe kontakt til personer, der kan formidle stoffer videre. Samtidig peger analysen på, at **adgangen i praksis ofte forudsætter, at man kender nogen eller bevæger sig i de rette miljøer**.

”

Altså man kan godt få fat i det ret hurtigt, hvis man skriver til nogen eller kender en. Men det er ikke sådan, at alle går og køber det - det er mere hvis man er i det miljø.

Analysen peger samtidig på en **vigtig nuance mellem oplevelsen af tilgængelighed og egentlige erfaringer med køb og salg**. Opioider kan opleves som noget, der er tæt på og relativt nemt at få adgang til, uden at det nødvendigvis betyder, at flertallet af unge selv bevæger sig i de miljøer, hvor køb og salg foregår. I **Norddjurs Kommunes SSP-rapport fra 2026 fremgår det, at kun 2 % reelt er blevet tilbudt at købe stoffer**. Dette understøtter, at oplevelsen af let adgang er mere udbredt end egentlig direkte kontakt med stofsalg.

Dybdeanalysens fund afspejles i dansk og international litteratur, hvor adgang til stoffer i stigende grad beskrives som formidlet gennem sociale netværk og digitale platforme frem for gennem traditionelle stofmarkeder. Litteraturen peger samtidig på, at den oplevede tilgængelighed kan være høj, også hvor den samlede udbredelse er begrænset, og at denne oplevelse kan sænke barriererne for eksperimenterende brug.

Opioider opfattes som farlige, men i nogle tilfælde også mindre risikofyldte

Analysen peger på, at opioider generelt opfattes som mere alvorlige og risikofyldte end andre rusmidler. Opioider forbindes med afhængighed, tab af kontrol og mere omfattende misbrug og fremstår dermed som noget, der adskiller sig fra eksempelvis nikotin og hash. Denne opfattelse ser for mange unge ud til at fungere som en tydelig grænse, hvor opioider forbindes med hårdere stofmiljøer og mere alvorlige konsekvenser.

Samtidig peger analysen på en **væsentlig dobbelthed i risikoforståelsen**. På den ene side fremstår opioider som farlige og forbundet med høj afhængighedsrisiko. På den anden side kan opioider - særligt i tabletform - i nogle tilfælde opfattes som mindre risikofyldte end andre illegale stoffer. Dette synes at hænge sammen med, at piller forbindes med medicin og noget, der udskrives af en læge, hvilket kan skabe en oplevelse af større kontrol og lavere risiko. Analysen peger dermed på, at opioider både kan fungere som en tydelig grænse i unges forestillinger om stoffer og samtidig i nogle situationer fremstå som et mindre farligt eller mere legitimt rusmiddel.

I dansk og international litteratur, beskrives opioider på samme måde som stoffer med høj risiko for afhængighed og alvorlige helbredsconsekvenser, men også som stoffer, der i nogle tilfælde undervurderes i farlighed sammenlignet med andre illegale stoffer, netop fordi de forbindes med medicin og sundhedssystemet. Litteraturen peger på, at denne dobbelte opfattelse kan have betydning for unges risikovurdering og for deres tilbøjelighed til at eksperimentere med opioider i bestemte situationer.

”

Man ved godt, det er noget af det farlige - sådan noget man kan blive virkelig afhængig af. Men når man står i det tænker man jo, at det 'bare er piller', så det kan godt føles lidt mindre voldsomt end andre stoffer.

”

Risikofaktorer og karakteristika

Afsnit 3: Analysens hovedkonklusioner

Risikoadfærd er multifaktoriel og kompleks

Dybdeanalysen viser, at **risikoadfærd blandt unge i Norddjurs Kommune opstår i et samspil mellem flere forhold og ikke kan forklares ud fra én enkelt årsag**. Samtidig peger analysen på, at opioidbrug og mere alvorlig risikoadfærd ikke er jævnt fordelt blandt unge, men i højere grad forekommer i bestemte grupper af unge med en række øvrige belastninger. Analysen peger på, at disse unge ofte kan karakteriseres ved en eller flere faktorer som **psykisk mistrivsel, belastede familieforhold, svag tilknytning til skole og uddannelse samt tilknytning til sociale miljøer, hvor rusmidler er til stede**.

I en undersøgelse baseret på kvalitative og kvantitative data udarbejdet af Center for Rusmiddelforskning opereres med fire overordnede typologier af unge med opioidrelateret risikoadfærd:

- **Tidligt eksperimenterende og socialt udsatte unge** med tidlig rusmiddeldebut, hvor opioidbrug indgår i bred risikoadfærd i marginaliserede miljøer
- **Socialt stabile, men stofeksperimenterende unge** med en stabil baggrund, men hvor opioidbrug er en del af eksperimenterende og situationsbestemt brug
- **Unge med psykisk eller social belastning** uden tidligere stofferfaring, der bruger opioider til at håndtere mistrivsel eller ubehandlede psykiske problemer
- **Ressourcestærke unge med funktionel brug** og velfungerende hverdagsliv, der anvender opioider situationsbestemt til at håndtere stress og pres

Set i relation til disse typologier peger analysen i Norddjurs Kommune på, at opioidproblematikken særligt knytter sig til tidligt eksperimenterende og socialt udsatte unge samt unge med psykiske eller sociale belastninger. Samtidig ses også elementer af eksperimenterende brug blandt socialt stabile unge, særligt i relation til andre rusmidler, mens opioidbrug i mindre grad fremstår i denne gruppe.

Analysen viser samtidig, at **opioidbrug sjældent optræder isoleret**. Det forekommer typisk blandt unge, der allerede har erfaring med andre rusmidler og indgår i bredere mønstre af risikoadfærd, hvor brugen udvikler sig gradvist. Opioider fremstår dermed typisk som en del af mere fremskredne og sammensatte risikoforløb frem for som en selvstændig eller tidlig indgang til stofbrug.

Dette er i tråd med dansk og international forskning, som peger på, at målgruppen er heterogen, men at de mest alvorlige forløb i højere grad koncentrerer blandt unge med komplekse belastninger og sociale udfordringer. Litteraturen peger samtidig på, at opioidbrug sjældent opstår isoleret, men typisk ses blandt unge med forudgående erfaring med andre rusmidler og i mere social udsatte positioner, hvilket understøtter billedet af, at opioidproblematikken er koncentreret i bestemte typer af unge frem for bredt udbredt.

Brug af opioider drives ofte af social interaktion

Analysen peger på, at brug af opioider og andre rusmidler i Norddjurs Kommune **ofte udvikler sig i sociale sammenhænge, men at de sociale relationer i højere grad fungerer som en ramme, der forstærker eksisterende risikoadfærd frem for som den primære drivkraft**. Introduktion til stoffer synes typisk at ske gennem venner, bekendte og fællesskaber, hvor brugen gradvist normaliseres, og hvor adgangen til stoffer formidles gennem relationer. I disse sociale sammenhænge kan **rusmiddelbrug få karakter af noget fælles og socialt meningsfuldt**, men fremstår samtidig som en **adfærd, der udspringer af individuelle valg og dispositioner, som efterfølgende forstærkes i samspil med andre**.

Det startede med, at de andre gjorde det, og så var det nemt at være med. Man sidder sammen, og så bliver det en fælles ting, som man ikke rigtig tænker over efter noget tid.

Analysen peger samtidig på, at **ønsket om at høre til, indgå i et fællesskab og undgå at stå udenfor spiller en væsentlig rolle i at fastholde og forstærke brugen**. Sociale mekanismer som gruppedynamikker, fælles normer og eksponering gennem relationer har dermed stor betydning for både introduktion og fortsat brug. I den forstand fremstår brug af opioider ikke alene som et spørgsmål om adgang til stoffer, men som et resultat af et **samspil mellem individuelle risikofaktorer og sociale kontekster, hvor brugen gives betydning, deles og normaliseres**.

Dette er i tråd med dansk og international forskning, som peger på, at unges rusmiddelbrug i høj grad er knyttet til normer i vennegrupper og sociale netværk. Forskningen peger desuden på, at sociale relationer har stor betydning for både introduktion, fortsat brug og normalisering, og at tilknytning til netværk med rusmiddelbrug øger sandsynligheden for selv at eksperimentere.

Risikofaktorer og karakteristika

Afsnit 3: Analysens hovedkonklusioner

Opioidbrug udvikler sig ofte gradvist som del af et bredere risikoforløb i en gateway-proces

Analysen peger på, at **vejen ind i opioidbrug for en del unge sker som en gradvis proces**, hvor brugen udvikler sig over tid i forlængelse af erfaringer med andre rusmidler. Dybdeanalysen viser, at unge med erfaring med opioidbrug ofte har et forløb, hvor **brug af røgfrie nikotinprodukter, hash og andre rusmidler går forud, og hvor opioidbrug indgår som en del af et bredere mønster af eksperimenterende eller risikopræget adfærd**. Udviklingen fremstår som trinvis og situationsbetinget snarere end som resultat af enkeltstående eller velovervejede valg, og kan i nogle tilfælde hænge sammen med nysgerrighed, tilgængelighed eller forsøg på at håndtere mistrivsel eller belastninger.

Samtidig peger analysen på en vigtig variation i forløbene. Vejen ind i opioidbrug følger ikke én entydig udviklingsvej, og det er naturligvis kun en mindre andel af unge med erfaring med nikotin eller hash, der bevæger sig videre til opioider. **Der er således primært tale om et gateway-mønster, der går igen blandt unge med en række øvrige risikofaktorer - udover erfaring med flere rusmidler**. Opioidbrug fremstår dermed som et muligt, men ikke nødvendigt, næste skridt i et bredere risikobillede.

Analysen har identificeret enkelte eksempler på unge over 18 år, som er eller har været i et opioidmisbrug som følge af et lægefagligt begrundet forbrug af opioider udskrevet af egen læge. Dette peger på, at vejen ind i opioidbrug for en mindre gruppe ikke sker gennem den typiske gateway-proces, men i stedet tager afsæt i behandling af fysiske smerter, hvor brugen gradvist kan udvikle sig til et problematisk forbrug. Denne type forløb adskiller sig dermed fra de mere udbredte risikoforløb ved i højere grad at være knyttet til legale adgangsveje og medicinsk brug, men kan over tid føre til lignende afhængighedsproblematikker.

Dybdeanalysens fund er i tråd med international forskning om såkaldte "gateway"-processer, hvor tidlig brug af rusmidler hænger sammen med senere eksponering for andre stoffer. Samtidig peger litteraturen på, at sammenhængen i høj grad er socialt og miljømæssigt betinget, og at progressionen ikke kan forstås som en automatisk eller biologisk bestemt udvikling, men formes af konkrete livssituationer, sociale relationer og adgang til stoffer.

Opioidmisbrug kan også hænge sammen med mistrivsel, psykiske udfordringer og livsbelastninger

Analysen peger på, at opioidmisbrug i nogle tilfælde hænger sammen med psykisk mistrivsel og belastede livssituationer hos unge. Dybdeanalysen viser, at **brug af opioider kan indgå som en måde at håndtere uro, psykisk pres eller svære livsomstændigheder og for unge fungerer som en tilgang til selvmedicinering**. Brug af opioider fremstår i disse sammenhænge som en måde at regulere følelser, skabe ro eller midlertidigt dæmpe ubehag, snarere end som en bevidst søgen efter rus eller eksperimenterende adfærd.

Analysen peger samtidig på, at denne form for brug ofte opstår i situationer, hvor den unge oplever begrænsede muligheder for at håndtere belastninger på andre måder. **Det kan være i sammenhænge præget af psykisk sårbarhed, vedvarende stress, konflikter i hjemmet eller manglende stabilitet i hverdagen**. I disse tilfælde fremstår opioidbrug ikke som et isoleret fænomen, men som en del af et bredere mønster, hvor den unge søger måder at skabe kontrol, dæmpe uro eller håndtere svære følelser. Rusmiddelbrug får dermed en funktion i hverdagen, som kan være vanskelig at erstatte, hvis alternative strategier ikke er tilgængelige.

Man starter jo ikke bare med det der. Det er sådan noget, der kommer lidt hen ad vejen - først noget andet, og så ender man måske med at prøve noget stærkere.

Dette er i tråd med international forskning, som dokumenterer en sammenhæng mellem mental mistrivsel og rusmiddelbrug. Litteraturen peger på, at unge med psykiske udfordringer, stress eller belastende livsvilkår har øget risiko for problematisk brug, og at forebyggelse derfor med fordel kan kobles til bredere indsatser for trivsel og mental sundhed frem for udelukkende stofspecifikke tiltag.

Forebyggelse og behandling

Afsnit 3: Analysens hovedkonklusioner

Unge i Norddjurs har begrænset kendskab til hjælpetilbud og søger primært støtte i eget netværk

Analysen peger på, at der blandt unge i Norddjurs Kommune er et generelt **begrænset kendskab til eksisterende hjælpetilbud** - særligt i forhold til, hvilken hjælp der er tilgængelig, og hvordan man konkret får adgang til den, hvis en ung har brug for støtte til at håndtere eller komme ud af et problematisk forbrug eller misbrug af stoffer. Dybdeanalysen viser samtidig, at unge, der har et **oplevet behov for støtte, i højere grad først søger at håndtere det i uformelle sammenhænge** - enten ved at håndtere det selvstændigt eller i nære relationer som venner, eget netværk og familie frem for hos offentlige rådgivnings- og behandlingstilbud. Professionelle rådgivnings- og behandlingstilbud fremstår dermed i en del tilfælde ikke som det naturlige 1.valg, og professionel opsøges ofte først, når problemerne er blevet tydelige eller vanskelige at håndtere inden for eget netværk.

Samtidig peger analysen på, at både strukturelle og personlige forhold kan udgøre barrierer for at søge hjælp. Der ses blandt andet en **oplevelse af ventetid, uklarhed om adgangsveje og begrænset overblik over tilbud, ligesom personlige faktorer som skam, dårlig samvittighed, bekymring for reaktioner fra omgivelserne** og et ønske om at håndtere problemer selv kan bidrage til tilbageholdenhed. Disse forhold kan samlet medvirke til, at hjælp ofte opsøges på et senere tidspunkt i et forløb, hvor problematikken har udviklet sig yderligere.

Dette er i tråd med dansk og international forskning, som viser, at unge ofte søger uformel støtte i deres eget netværk før formel hjælp og først inddrager professionelle tilbud, når egne strategier og relationer ikke længere opleves som tilstrækkelige, samt at barrierer som stigma, manglende tilgængelighed og uklare adgangsveje kan forsinke adgangen til hjælp.

Viden fra Norddjurs Kommunes SSP-rapport fra 2026 peger på en vigtig nuancering af billedet. Her fremgår det, at **langt de fleste unge i Norddjurs generelt har voksne, de kan tale med, når noget er svært**, og at SSP arbejder aktivt med at **øge kendskabet til risikoadfærd og støtte gennem oplæg om rusmidler, trivsel og risikoadfærd til elever i 7.-9. klasse samt til forældre på tværs af klassetrin**. Dette peger på, at der allerede eksisterer kontakthænder og forebyggende indsatser, men at disse ikke nødvendigvis i tilstrækkelig grad omsættes til, at formelle hjælpetilbud anvendes tidligt af de unge med behov.

Motivation for forandring opstår i et samspil mellem relationer og personlige vendepunkter

Analysen peger på, at forandring i forhold til at reducere eller stoppe stofbrug ofte opstår i et samspil mellem relationelle påvirkninger og personlige vendepunkter. Dybdeanalysen viser, at **ændringer i brug sjældent sker isoleret, men typisk hænger sammen med relationer, fx familie eller nære omgivelser, eller med konkrete hændelser, hvor konsekvenserne af stofbrug bliver tydelige for de unge**. I disse situationer kan motivation opstå, når den unge oplever et brud med tidligere mønstre eller får nye perspektiver på egen situation. Motivation fremstår dermed som noget, der udvikler sig gradvist og formes i samspil mellem relationer, erfaringer og den unges aktuelle livssituation.

Samtidig peger analysen på, at **forandring ofte indebærer et skifte i sociale rammer, herunder at trække sig fra bestemte miljøer og indgå i nye fællesskaber**. Dette kan være tæt knyttet til relationelle påvirkninger, hvor støtte, forventninger eller bekymring fra nære personer får betydning for den unges vurdering af egen adfærd. **Forandring fremstår dermed ikke kun som et individuelt valg, men som en proces, der understøttes eller udfordres af de omgivelser og relationer, den unge indgår i.**

”

Jeg var blevet træt af selve misbruget, og jeg ville gerne noget andet med mit liv. Og så kunne jeg se, hvad det gjorde ved min familie. På et tidspunkt føltes det bare som nu eller aldrig.

”

Dette er i tråd med forskning, der viser, at motivation er dynamisk og kontekstafhængig, og at relationer spiller en central rolle i forandringsprocesser. Samtidig peger litteraturen på, at motivation ofte opstår i konkrete livssituationer, hvor konsekvenser bliver tydelige, og hvor relationel støtte kan bidrage til at fastholde forandring over tid.

Forebyggelse og behandling

Afsnit 3: Analysens hovedkonklusioner

Sammenhæng og opsporing kan være vanskelig at skabe tidligt

Analysen peger på, at sammenhæng og koordinering mellem indsatser har stor betydning for unges adgang til og udbytte af støtte. Dybdeanalysen viser, at **hjælpen set fra de unges perspektiv i nogle tilfælde kan opleves som svær at navigere i**, og at det ikke altid er tydeligt, hvordan forskellige indsatser og aktører hænger sammen. Unge møder ofte flere fagpersoner og tilbud uden nødvendigvis at have et klart overblik over forløbet, og koordineringen omkring den enkelte kan i nogle tilfælde fremstå mindre tydelig. Dette kan have betydning for motivation og deltagelse, idet skiftende eller uoverskuelige forløb kan gøre det vanskeligere at engagere sig i eller fastholde et støtte- eller behandlingsforløb.

”

Man ved ikke rigtigt, hvor man skal gå hen, og når man så endelig gør noget, så er der mange forskellige personer. Det kan godt være lidt svært at finde ud af.

Samtidig peger analysen på, at den opsporende indsats i Norddjurs Kommune i høj grad beror på individuel faglig vurdering, og at **rusmiddelproblematikker kun i begrænset omfang fremstår som et selvstændigt og systematisk fokus tidligt i sagsforløb for unge med konkrete bekymringer relateret til mistrivsel**. Problematikken indgår ofte indirekte som en del af en bredere problematik og får typisk først tydelig opmærksomhed, når den har udviklet sig yderligere. Dette kan betyde, at muligheder for tidlig indsats ikke altid udnyttes fuldt ud, og at støtte først iværksættes, når rusmiddeludfordringerne er mere etablerede og tydelige. Samtidig afspejler dette også, at rusmiddelproblematikker blandt unge ofte kan være vanskelige at identificere tidligt, fordi de viser sig sammen med andre trivselsmæssige eller sociale udfordringer.

Dette er i tråd med danske undersøgelser, som peger på, at unge kan opleve hjælpesystemet som komplekst og vanskeligt at gennemskue, og at oplevelsen af begrænset sammenhæng kan påvirke både motivation og deltagelse i indsatser. Forskningen peger samtidig på, at tidlig identifikation af rusmiddelproblematikker ofte er vanskelig, og at graden af systematik og koordinering kan få betydning for, hvornår unge får adgang til støtte.

Norddjurs Kommune har relativt mange i behandling for opioidmisbrug - også mange i medicinsk behandling

Sammenlignet med andre sammenlignelige kommuner har Norddjurs Kommune **relativt mange borgere i behandling for opioidmisbrug - både samlet set og blandt unge under 30 år**. For de yngste under 18 år ligger niveauet dog på linje med andre kommuner - på et meget lavt niveau.

Samtidig adskiller Norddjurs Kommune sig ved at have **relativt mange unge i medicinsk behandling med substitutionsmedicin, herunder Buprenorphin**. Den medicinske behandling udgør et centralt omdrejningspunkt i indsatsen og iværksættes tidligt i behandlingsforløbet.

Alle aldre	Medicinsk behandling for opioidmisbrug	63 Norddjurs Kommune	42,3 Andre kommuner
Under 30 år	Medicinsk behandling for opioidmisbrug	19 Norddjurs Kommune	1,7 Andre kommuner
Under 30 år	Behandling med Buprenorphin	8 Norddjurs Kommune	1 Andre kommuner

Sammenligning af data fra Rusmiddelcenter Norddjurs med data fra seks kommuner med, ligesom Norddjurs Kommune, ca. 6000-12000 unge <30 år. Kommuner: Jammerbugt, Odsherred, Rebild, Odder, Brønderslev og Lolland

Den medicinske behandling suppleres af socialfaglige indsatser, men der stilles ikke krav om deltagelse i socialpædagogiske tilbud i forbindelse med behandlingen. Dette peger samlet set på en praksis, hvor den **medicinske behandling har en fremtrædende rolle, mens den sociale indsats i højere grad fungerer som et supplement snarere end en forudsætning**.

Flere nationale og internationale anbefalinger peger på, at behandling af unge med opioidproblematikker med fordel tilrettelægges som en integreret indsats, hvor medicinsk behandling kombineres med socialfaglig og psykosocial støtte. Forskning viser, at sådanne helhedsorienterede tilgange kan styrke fastholdelse i behandling og understøtte varige forandringer i unges trivsel, og fremhæver samtidig betydningen af tidlig opsporing og sammenhæng på tværs af indsatser.

04

**Anbefalinger til
Norddjurs Kommune**

Forebyggelse og tidlig indsats

Afsnit 4: anbefalinger til Norddjurs Kommune

1

Fasthold og styrk det tidlige forebyggelsesspor både i forhold til opioider og i forhold til risiko ved nyere nikotin-produkter som gateway

Analysen peger på, at Norddjurs Kommune allerede arbejder med både brede og mere målrettede forebyggende indsatser, herunder oplysning om risici ved opioider samt et stigende fokus på risikoen ved særligt røgfri nikotinprodukter som en mulig gateway til senere risikoadfærd i forhold til stærkere rusmidler, herunder opioider.

Anbefalinger:

- Fasthold det strategiske fokus på både generel og målrettet oplysning om risici ved opioider, herunder et tæt samspil med nationale kampagner på området, og med fortsat forankring i eksisterende lokale indsatser som SSP og skoleforløb.
- Styrk indsatsen i forhold til forebyggelse af unges brug af nikotinprodukter - med særligt fokus på forebyggelse af brug af illegale røgfri nikotinprodukter - ved i højere grad at:
  - målrette indsatser mod de arenaer, hvor brugen er mest udbredt
  - adressere sociale mekanismer såsom fællesskab, normer og tilgængelighed
  - integrere nikotinforebyggelse som en fast del af det samlede rusmiddelforebyggende arbejde

2

Styrk arbejdet med fællesskaber som en central forebyggelsesstrategi

Analysen viser, at unges brug og risikoadfærd i forhold til opioider, og stofbrug i øvrigt, i høj grad er drevet af tilhørsforhold til marginaliserede fællesskaber, mistrivsel og selvmedicinerende adfærd. Analysen viser samtidigt, at svag eller mistet tilknytning til positive fællesskaber øger risikoen for risikoadfærd markant.

Anbefalinger

- Priorité tidlige forebyggende indsatser, der styrker unges tilknytning til positive fællesskaber som en integreret del af rusmiddelindsatsen - eksempelvis ved at koble forebyggelse tættere til eksisterende trivsels-, fritids- og skoleindsatser.
- Arbejd målrettet med både forebyggelse og opsporing af unge i sårbare overgangsperioder, fx ved skoleskift, begyndende fravær eller frafald, og:
  - sikre tidlig identifikation af unge med svækket tilknytning til fællesskaber
  - understøtte adgang til alternative eller nye fællesskaber (fx via fritidsaktiviteter, klubtilbud eller uddannelsesmiljøer)

3

Styrk forældreinddragelse og -oplysning

Analysen peger på, at forældre spiller en central rolle i både forebyggelse og unges motivation for at søge hjælp ved misbrug af opioider, og rusmidler i øvrigt. Forældres viden om rusmidler og deres betydning varierer imidlertid væsentligt, herunder fx i forhold til social accept af illegale røgfri nikotinprodukter og forståelse af udbredelse af forskellige typer af rusmidler.

Anbefalinger:

- Fortsæt og styrk indsatsen i forhold til forældreoplysning om risici ved opioider og tegn på unges risikoadfærd - i sammenhæng med formidling om øvrige rusmidler og lokale handlemuligheder.
- Styrk indsatsen rettet mod forældre om risici ved røgfri nikotinprodukter ved i højere grad at:
  - adressere social accept og udbredelse blandt unge
  - formidle viden om gatewayadfærd
  - synliggøre relevante støtte- og behandlingsmuligheder i relation til nikotin
- Integrér et systematisk fokus på forældres rolle i forebyggelse og tidlig opsporing som en fast del af den samlede forebyggelsesindsats, herunder i eksisterende indsatser i skole, SSP og fritidsliv.

Opsporing og adgang til hjælp

Afsnit 4: anbefalinger til Norddjurs Kommune

4

Videreudvikl den opsporende og opfølgende indsats som bro mellem forebyggelse og behandling

Analysen peger på, at unge i begrænset omfang op søger hjælp tidligt i forhold til brug af opioider, og at kontakt til rusmiddelbehandling ofte etableres relativt sent i et misbrugsforløb. Opsporende og opfølgende indsatser spiller derfor en central rolle i at nå unge tidligere. Samtidig peger analysen på, at en opsporende tilgang kan bidrage til at sænke tærsklen for kontakt og gøre det lettere for unge at tage imod støtte i deres egne omgivelser, hvor de i højere grad er trygge og tilgængelige.

Anbefalinger:

- Fasthold og styrk opsporende indsatser blandt unge i grundskolealderen som en del af det tidlige forebyggelsesspor.
- Styrk den opsporende indsats for unge efter grundskolealderen, herunder øg tilstedeværelsen på ungdomsuddannelser og i de unges fritidsmiljøer, samt styrk det opfølgende arbejde i relevante arenaer.
- Prioritér kontinuitet og relationsopbygning i de unges kontakt til fagprofessionelle, herunder gennem stabile kontaktpersoner og opmærksomhed på betydningen af tillidsfulde relationer.

5

Styrk systematikken i tidlig opsporing

Analysen viser, at den opsporende indsats i høj grad beror på individuelle faglige vurderinger frem for fælles tilgange. Samtidig peger analysen på, at opsporing ofte sker på baggrund af ændringer i trivsel og adfærd frem for direkte kendskab til rusmiddelbrug. Endelig viser analysen, at nye rusmidler såsom opioider kan være sværere at identificere og opspore tidligt.

Anbefalinger:

- Afsøg mulighederne for at etablere en fælles tværgående tilgang til tidlig opsporing målrettet fagprofessionelle med ungekontakt, med fokus på enkle opsporingssystematikker og et fælles sprog.
- Integrér rusmiddelperspektivet tidligere i eksisterende ungesager, hvor der er iværksat sociale og trivselsfremmende indsatser og foranstaltninger, således at opmærksomhed på risikoadfærd indgår som en naturlig del af den samlede indsats.

6

Styrk indsatsen overfor unge efter grundskolealderen

Analysen peger på, at unges brug af opioider primært forekommer blandt ældre unge - typisk efter grundskolealderen. Opsporende og forebyggende indsatser rettet mod denne målgruppe fremstår derfor som centrale. Dette gælder både unge i almenmiljøer og særligt i forhold til unge, som efter grundskolen ikke er i gang med enten en ungdomsuddannelse eller beskæftigelse.

Anbefalinger:

- Styrk den forebyggende og opfølgende indsats på ungdomsuddannelser som en central arena for kontakt med målgruppen.
- Etabler eller styrk lavtærskel adgang til rådgivning og støtte dér, hvor de unge opholder sig, herunder på ungdomsuddannelser og i relevante fritidsmiljøer.
- Udbyg samarbejdet mellem rusmiddelindsats, kommunale ungeindsatser og ungdomsuddannelser med henblik på tidligere opsporing og håndtering af unges risikoadfærd, herunder brug af opioider.

7

Styrk synlighed og tilgængelighed af behandlingstilbud

Analysen viser, at unge i begrænset omfang kender eksisterende tilbud og ofte søger hjælp i egne netværk. Skam, dårlig samvittighed og usikkerhed kan udgøre væsentlige barrierer. Samtidig peger analysen på, at manglende kendskab og utydelige adgangsveje kan gøre det vanskeligt for unge at tage det første skridt mod formel hjælp.

Anbefalinger:

- Øg synligheden af eksisterende hjælpetilbud og gør dem mere forståelige og relevante for unge.
- Skab tydelige og enkle adgangsveje til hjælp, så det er klart, hvor og hvordan unge kan henvende sig.
- Øg tilstedeværelsen af rådgivning og støtte i unges egne miljøer.
- Tag stilling til anvendelsen af indsatser, der understøtter 'harm reduction' - fx uddeling og brug af naloxon (næsespray) i forhold til unges brug af opioider.

Behandling og sammenhæng i indsatser

Afsnit 4: anbefalinger til Norddjurs Kommune

8

Fasthold og styrk hurtig og fleksibel adgang til behandling

Analysen peger på, at unges motivation for behandling ofte er kortvarig og opstår i bestemte situationer. Ventetid og faste strukturer kan udgøre en barriere, ligesom motivationen kan falde igen, hvis der ikke handles, når den opstår. Samtidig peger analysen på, at tilgængelighed og fleksibilitet har betydning for, om unge faktisk tager imod den hjælp, der tilbydes.

Anbefalinger:

- Sikr hurtig første kontakt til både socialfaglig som medicinsk behandling, når en henvendelse opstår, så motivationen kan omsættes til handling.
- Reducér ventetid til den socialfaglige behandling og styrk fleksibiliteten i indsatserne, så tilbud i højere grad kan tilpasses den unges aktuelle situation og motivation.
- Tilpas behandlingstilbud til unges hverdag og behov, herunder i forhold til tilgængelighed, form og timing, så det bliver lettere at deltage og fastholde et forløb - fx gennem tilbud om fremskudt behandling på ungdomsuddannelser.

10

Etablér målrettede indsatser til nikotin for unge under 18 år

Analysen understreger vigtigheden af, at Norddjurs er ved at etablere et nikotinstoptilbud målrettet unge under 18 år. Dels viser analysen, at brugen af uregulerede røgfrie nikotinprodukter på tvlrs af fagprofessionelle og unge opleves at være i vækst. Samtidig peger analysen på, at nikotin spiller en central rolle i unges risikoadfærd, og at der i dag er begrænsede tilbud målrettet unge under 18 år, hvilket kan være en barriere i forhold til både kendskab til og brug af eksisterende tilbud.

Anbefalinger:

- Etablér eller styrk målrettede tilbud til nikotinafhængighed blandt unge under 18 år, herunder med opmærksomhed på at gøre tilbuddene let tilgængelige og relevante for målgruppen.
- Tilpas tilbud til unges forbrugsmønstre og afhængighed, herunder ved at:
- tage højde for brug af røgfri nikotinprodukter (puf, snus mv.)
- anvende fleksible formater og tilgange, der matcher unges hverdag og motivation

9

Styrk sammenhæng og kontinuitet i indsatser

Analysen peger på, at indsatser over for unge med væsentlige risikofaktorer i forhold til brug af opioider fungerer bedst, når der er tæt koordinering og stabile relationer omkring den enkelte unge. Samtidig kan manglende sammenhæng og skiftende kontakter gøre det vanskeligere for unge at forstå og engagere sig i de ofte parallelle indsatser, der iværksættes.

Anbefalinger:

- Styrk koordineringen mellem de fagprofessionelle aktører omkring den enkelte unge, så der sikres et tidligt og helhedsorienteret fokus på den unges behov - herunder forebyggelse af rusmiddelproblemer og adgang til behandling.
- Priorité få, gennemgående og relationelt stærke kontaktpersoner, som kan understøtte sammenhæng og kontinuitet i den unges forløb.

Viden og udvikling

Afsnit 4: Anbefalinger til Norddjurs Kommune

11

Styrk vidensgrundlaget - særligt for unge efter grundskole-alderen

Analysen peger på, at der mangler systematisk viden om risikoadfærd og brug af rusmidler blandt unge i Norddjurs Kommune efter grundskolealderen. Samtidig peger analysen på, at dele af målgruppen ikke nødvendigvis nås i dag, hvilket kan hænge sammen med, at indsatsen i mindre grad er målrettet denne aldersgruppe. Et styrket vidensgrundlag er derfor centralt for at kunne målrette og prioritere forebyggelsesindsatsen mere præcist.

Anbefalinger:

- Etablér en mere systematisk tilgang til dataindsamling om unges brug af rusmidler og risikoadfærd efter grundskolealderen, fx gennem samarbejde med ungdomsuddannelser, kommunale ungeindsatser og eksisterende trivselsmålinger.
- Supplér eksisterende datakilder med praksisnær viden om målgruppen, herunder viden om unges egne perspektiver, brugsmønstre og sociale sammenhænge.
- Anvend den indsamlede viden aktivt til løbende prioritering og udvikling af indsatser, herunder til bedre målretning af både forebyggelse, opsporing og tilbud til unge i forskellige risikopositioner.
- Understøt en fælles anvendelse og deling af viden på tværs af kommunale ungeindsatser, ungdomsuddannelser og rusmiddelbehandling med henblik på at skabe et mere sammenhængende grundlag for indsatsen.

12

Lav supplerende analyse af medicinsk behandling af opioidmisbrug

Analysen peger på, at der tilsyneladende er forskelle i praksis for medicinsk behandling af opioidmisbrug i Rusmiddelcenter Norddjurs sammenlignet med andre rusmiddelcentre. Inden for analysens rammer har det ikke været muligt at afdække årsager og bevæggrunde til disse forskelle nærmere.

Det vurderes imidlertid relevant at få disse forhold belyst yderligere, da de kan have betydning for balancen mellem socialfaglige og medicinske indsatser, pege på variation i praksis i forhold til nationale retningslinjer samt have potentielle faglige og økonomiske implikationer for kommunen.

Anbefalinger:

- Gennemfør en nærmere analyse af praksis for den medicinske behandling af opioidmisbrug i Norddjurs Kommune. Analysen bør belyse
  - sammenhængen mellem det nuværende serviceniveau og nationale retningslinjer
  - forskelle og ligheder i praksis sammenlignet med øvrige rusmiddelcentre
  - samspillet mellem den medicinske og den socialfaglige indsats
- Anvend resultaterne som grundlag for en faglig vurdering af praksis og eventuelle behov for justering eller videreudvikling af indsatsen.
- Tydeliggør den socialfaglig retning i behandlingsindsatsen for unge, herunder skærpelse af praksis og målretning i forhold til forskellige ungegruppers behov og risikoprofiler. Det indebærer en fælles retning for den socialfaglige praksis og tydeligere prioritering i arbejdet med målgrupper og indsatser.

carelinkgruppen

Sammen om bedre velfærd